

krång, se *Hopbygga*, &c. — *B. på ett hus*, vara sysselsatt med att uppbygga ett hus; *b. på ett hus* (äfv. *Påbygga*), tillöka ett hus med en eller flera våningar uppöfver de förut befintliga. — *B. till, upp, ut, öfver*, se *Tillbygga*, m. fl. — *Syn.* *Uppbygga*, *Uppföra*, *Uppresa*, (om bro) *Lägga*, *Slå*, (om väg) *Anlägga*. — 2) (fig., med prep. *på*) *Grunda*. *B. sin lycka på en annans undergång*. *B. ett system på tomma förusältningar*. *Jag b-gger hela mitt hopp på er*. — *Syn.* Se *Grunda*. — *b)* (neutralt) *Sätta sin lit till*. *Han är ej att b. på*. *Ni kan b. derpå*. *Det är ej mycket att b. på*. *Bygg icke på det*, lita ej derpå. — *Syn.* Se *Lita* (*på*).

BYGGANDE, n. 4. Handlingen, då man bygger. — *Syn.* *Byggnad*, *Bygge*, *Byggeri*.

BYGGARE, m. 3. (mindre brukl.) En, som bygger mycket, är road af att bygga. *Stor b.*

BYGGD, a. p. 2. neutr. bygd. *Väl, illa b.* (om människor), *väl, illa växt*. *Starkt b.*, som har grof och stark kropp. — *Syn.* *Växt*.

BYGGE, n. 4. (pop. o. fam.) Se *Byggeri*, 1.

BYGGERI, n. 3. 1) Uppförande af byggnader. *Befatta sig med b.* *Han har b. för sig*. — Säges icke om skepp, broar och vägar; dock har man sammansättningen *Skeppsbyggeri*. — 2) Konsten att bygga (i lägre mening än *Byggnadskonst*). — *Syn.* *Byggkonst*.

BYGGERIVURM, se *Byggvurm*.

BYGGHERRER, m. 2. pl. — *herrar*. (mindre brukl.) Person, som låter uppföra någon (större) byggnad.

BYGGKONST, f. 3. Se *Byggeri*, 2.

BYGGMÄSTARE, m. 3. 1) *a)* En, som studerat byggnadskonsten i hela dess vidd och såsom skön konst, samt utför byggnader af större betydelse. Brukas för denna bem. i samma mening som *Arkitekt* (se d. o. 1). — *b)* En, som väl studerat grunderna af byggnadskonsten, men icke utöfvar den egentligen såsom skön konst, utan mera handverksmessigt. Är liktydigt med *Konduktör*; stundom nyttjas äfven i samma mening, ehuru mindre riktigt, *Mekanikus*. Ofta tituleras äfven den för *Byggmästare*, som endast äger en viss praktisk insigt i konsten, t. ex. *mjöltnare*, m. fl. — *c)* I allmänt tal, benämning på *Skeppsbyggmästare* (se d. o.). — 2) (fig.) *Hela världens b.*, *Gud*, världens *Skapare*.

BYGGMÄSTERI, n. 3. Den lägre delen af byggnadskonsten, d. v. s. ej såsom skön konst betraktad.

BYGGNAD, f. 3. 1) Byggande. *B-en af detta hus kostar stora penningssummor*. *Ett hus, som står under b.*, hvarpå man bygger. *Ett under b. stående skepp*. *Slå i b.*, hålla på att bygga, låta uppföra ett hus. Ingår i åtskilliga sammansättningar, såsom *Husbyggnad*, *Bro-*, *Kaj-*, *Vägbyggnad*, m. fl. — *Syn.* Se *Byggande*. — 2) Större hus, isynnerhet sådant, som gör anspråk på prydlighet (slott, kyrkor, större och prydligare boningshus). *Stockholms slott är en herrlig b.* — *Syn.* Se *Hus*. — 3) (fig. *a*) En organiserad kroppens naturliga bildning och sammansättning. *Människokroppens, djurkroppars b.* Bildar sammansättningen *Kroppbyggnad*. — *Syn.* *Bildning*, *Organisation*, *Sammansättning*, *Komplexion*. — *b)* (vetensk.) *System*. *Hegelska filosofiens b.* — Ingår i sammansättningarna *Lärobyggnad*, *Tankebyggnad*. — *Syn.* Se *System*. — *Ss.* *B-sarbete*, *-sföretag*. [*Byggnad*.]

BYGGNADARBETE, n. 4. Arbetet vid byggandet af hus.

BYGGNADSBEHÖF, n. 3. o. 3. (mest i plur.) Hvad som behöfves till uppförandet af en byggnad. **BYGGNADSFÖRSLAG**, n. 3. o. 3. Förslag, upptagande den beräknade kostnaden för en tillämnad byggnad.

BYGGNADSHJELP, f. 3. (kameral.) En del af hemmantalsrättan, som beviljades på 1600-talet i stället för den hittills ällgigande skyldigheten att bygga kongliga slott och fästningar.

BYGGNADSINTENDENT, se *Byggningsintendent*.

BYGGNADSKONST, f. 3. 1) (objektivt) *a)* (i allm.) Konsten att uppföra alla slags byggnader. Indelas i *Borgerlig b.*, *Krigs-*, *Skepps-*, *Qvarn-*, *Vatten-*, *Bro-* och *Vägbyggnadskonst*. *Borgerliga b-en* sysselsätter sig med offentliga byggnader, *boningshus* och *hvarjehanda hus*, som höra till den enskilda hushållningen och industrien. *B-en* är en skön konst endast, då den hvilat på *vetenskapliga grunder*, med tillämpning af *läran om det sköna*; *eljest blott ett handverk*. — 2) (uti inskränktare mening) Konsten att uppföra praktbyggnader, hvarvid man har afseende äfven på ett skönt utseende. I denna betydelse liktydigt med *Arkitektur*. *Grekiska*, *Romerska*, *Götiska*, *Arabiska b-en*. *B-ens ordningar*. — 3) (subjektivt) Den metodiskt förvärfvade skicklighet, någon besitter i konsten att bygga. *Tessins b. har i Stockholms slott en varaktigt minnesvärd*. — 4) *Byggnadsätt*. *Man kan icke nog prisa den b., som uppenbarar sig i Colisseum*.

BYGGNADSKOSTNAD, f. 3. Utgifterna i och för uppförandet af en byggnad.

BYGGNADSMATERIALER, - - - - - åliärr, n. 3. pl. De särskilda ämnen, som vid byggande begagnas. — I sing. säges äfven stundom: *Byggnadsmaterial* (- - - - - ål), n. — *Syn.* *Byggnadsämnen*.

BYGGNADSORDNING, f. 2. Benämning på hvarje af de olika sätt att använda kolonner, som i den högre byggnadskonsten gjort sig gällande. *B-arne äro fem: den Toscana, Doriska, Joniska, Corinthiska och sammansatta eller Romerska*. — Kallas äfv. *Arkitektonisk ordning*.

BYGGNADSPARTI, - - - - - ti, n. 3. Särskilt del af en större byggnad, såsom utgörande något helt för sig.

BYGGNADSPLAN, m. 3. 1) Uttänt plan till en byggnad. — 2) *Planritning* dertill.

BYGGNADSPLATZ, m. 3. *Platz*, der en byggnad blifvit uppförd eller som är tjenlig att deruppå uppföra en sådan.

BYGGNADSSTIL, m. 2. Det i afseende på smak och utförande olika byggnadsätt, som i den högre byggnadskonsten hos olika folkslag gjort sig gällande. *Indisk, egyptisk, grekisk, romersk, arabisk, byzantinsk, götisk, kinesisk b., etc.* — *Syn.* *Byggnadsätt*.

BYGGNADSSTÄLLNING, f. 2. Ställning för timmermän eller murare, vid husbyggnad.

BYGGNADSSÄTT, n. 3. 1) Sättet, hvarpå en byggnad blifvit uppförd. — 2) Det sätt, hvarpå någon utöfvar byggnadskonsten. *Hans b. är icke mycket att lofoda*. — 3) Se *Byggnadsstil*.

BYGGNADSTIMMER, n. 3. sing. *Stockar*, upphuggna att begagnas till uppimrande af hus. **BYGGNADSVIRKE**, n. 4. sing. *Virke*, större och smärre, som begagnas till byggnadsbehöf.

BYGGNADSVÄG, m. 2. sing. *I b.*, adverbialt uttryck, som betyder: hvad byggande beträffar. *I b. är han temligen erfaren*.